

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “การดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดชลบุรี” ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Study) จึงเลือกศึกษา อบต. ในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่ อบต. ในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. เป็นจังหวัดที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคง และมีความคล้ายคลึงกันทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี รายได้และศาสนา

2. มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีการสร้างท่าเรือน้ำลึกและมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งการขยายโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับรองรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และสนามบินสุวรรณภูมิ

3. จากการสรุปผลการประเมินรายงานสถานการณ์และสภาวะสุขภาพของประชาชน ในปี พ.ศ. 2545 พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีปัญหาด้านภาวะสุขภาพ (ระดับมาก) ถึง 11,261 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 44,994 คน คิดเป็นร้อยละ 25.23 (รายงานสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545 จังหวัดชลบุรี) ประกอบกับจังหวัดชลบุรีมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดหลายหน่วยงาน ซึ่งผลการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “การดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดชลบุรี” ผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาตำบล(แผน 3 ปี 2548-2550) ของแต่ละ อบต. เพื่อดูจำนวนแผนและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละส่วน ศึกษาจากเอกสารและตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสอบถามจาก นายก อบต. หรือตัวแทน

3. หน่วยในการศึกษา (Unit of Analysis) หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)
 อ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่จังหวัด ชลบุรีจำนวน 70 แห่ง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ตัวแทนของ อบต. นายก อบต. ในจังหวัดชลบุรี
 จำนวน 70 ราย ซึ่งเป็นตัวแทนตามกฎหมาย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ส่งแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่
 ได้รับการแก้ไขและปรับปรุงแล้วไปสอบถามตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การ
 บริหารส่วนตำบล จำนวน 70 แห่ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานแบบไม่เป็นทางการทางโทรศัพท์กับปลัด อบต. และเจ้าหน้าที่
 ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการส่งแผนพัฒนาตำบล 3 ปี และแบบสอบถามกลับมายังผู้ศึกษา

2. ติดต่อคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือ กับ อบต. ใน
 การจัดส่งเอกสารข้อมูลแผนพัฒนาตำบล 3 ปี (2548-2550) และหนังสือขอความร่วมมือในการ
 เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 70 แห่ง

3. ดำเนินการศึกษาข้อมูลและและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมผู้ช่วยในการ
 เก็บข้อมูล ประกอบกับการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 2 ครั้ง โดยส่งแบบสอบถามครั้งที่
 1 ในเดือน พฤศจิกายน 2549 ครั้งที่ 2 ในเดือนมกราคม 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม
 โดยใช้ประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นจากการประมวลแนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
 ลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (Closed-Ended) และคำถามแบบ
 ปลายเปิด (Opened-Ended) โดยมีประเด็นการศึกษาแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ อบต. ได้แก่ ขนาดของ อบต. จำนวน
 หมู่บ้าน จำนวนอัตรากำลังใน อบต. จำนวนประชากร และ สถานบริการด้านสุขภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. ได้แก่

ปัจจัยด้านผู้บริหารของ อบต.

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุ
2. ประสบการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข

ปัจจัยด้าน อบต.

3. รายได้ของ อบต.
4. การสำรวจข้อมูลและจัดทำแผนพัฒนาผู้สูงอายุของ อบต.
4. การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานอื่น
5. การประสานความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานอื่น

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีจำนวน 6 ประเภทกิจกรรม ได้แก่ การส่งเสริมการออกกำลังกาย การสร้างและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ สื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ การนันทนาการ การพัฒนาจิตใจ
2. ด้านการป้องกันโรค มีจำนวน 2 ประเภทกิจกรรม ได้แก่ การเฝ้าระวังโรค และการควบคุมและกำจัดโรค
3. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของ อบต. ในการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษาวิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือโดยการทดสอบเครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้ศึกษาวิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) โดยนำเครื่องมือนี้นี้ไปสอบถามนายก อบต. ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 20 แห่ง ได้แก่

- อบต. ในอำเภอบางปะกง จำนวน 7 แห่ง คือ อบต. บางปะกง อบต. ท่าสะอ้าน อบต. บางวัว อบต. บางฝั่ง อบต. หอมศีล อบต. บางสมัคร์ อบต. ก้อนแก้ว

- อบต. ในอำเภอบ้านโพธิ์ จำนวน 6 แห่ง คือ อบต. คลองบ้านโพธิ์ อบต. เกาะไร่ อบต. คลองประเวศ อบต. คลองขุด อบต. สนามจันทร์ อบต. เทพราช

- อบต. ในอำเภอเมือง จำนวน 7 แห่ง คือ อบต. โสธร อบต. บางพระ อบต. ท่าไข่ อบต. บางขวัญ อบต. หนามแดง อบต. บางแก้ว อบต. คลองจุกกระเฉด

จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวมาตรวจหาค่าคะแนน และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นทั้งหมด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (บุญธรรม กิจปรีดา บริสุทธิ์, 2534) หลังจากคำนวณตามสัมประสิทธิ์แอลฟาดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผล

1. การวัดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. ประกอบด้วย 6 ประเด็น ดังนี้

1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกคำตอบ ชนิด 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และ ไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก	ให้คะแนน	1
ตอบผิด	ให้คะแนน	0

1.2 ประสพการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข เป็นคำถามแบบเลือกตอบ แล้วนำมากำหนดเกณฑ์ระดับของประสพการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็น 3 ช่วงชั้น ดังนี้ ประสพการณ์มา ประสพการณ์ปานกลาง และประสพการณ์น้อย

1.3 รายได้ของ อบต. ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ยอดเงินรายได้รวมทั้งหมดของ อบต. มาจัดช่วงชั้นออกเป็น 3 ช่วงชั้น ดังนี้ รายได้มาก รายได้ปานกลาง และรายได้น้อย โดยคำนวณช่วงชั้นจากค่าพิสัย

1.4 การสำรวจข้อมูลและจัดทำแผนพัฒนาผู้สูงอายุของ อบต. ประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ ได้กำหนดค่าคะแนนจากคำตอบเป็น 3 ค่าคะแนน ดังนี้

ไม่ทำ	ให้คะแนน	0
ทำเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน	1

ทำเป็นประจำ	ให้ค่าคะแนน	2
1.5 การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานอื่น ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ ได้กำหนดค่าคะแนนจากคำตอบเป็น 3 ค่าคะแนน ดังนี้		
ไม่ได้รับ	ให้ค่าคะแนน	0
ได้รับเป็นบางครั้ง	ให้ค่าคะแนน	1
ได้รับเป็นประจำ	ให้ค่าคะแนน	3

1.6 การประสานความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานอื่น ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ ได้กำหนดค่าคะแนนจากคำตอบเป็น 3 ค่าคะแนน ดังนี้		
ไม่มีการประสาน	ให้ค่าคะแนน	0
ประสานเป็นบางครั้ง	ให้ค่าคะแนน	1
ประสานเป็นประจำ	ให้ค่าคะแนน	3

การแปลผลเพื่อวัดระดับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. กระทำโดยการแปลงค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ในแต่ละประเด็นเป็นค่าระดับแล้วนำมาแบ่งเป็นช่วงชั้น เพื่อพิจารณาตีความหมาย โดยคำนวณช่วงคะแนนจากค่าพิสัย (Rank) (สมศักดิ์ เจริญผล, 2542, น. 29)

$$\text{ค่าพิสัย (Rank)} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

โดยผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งช่วงค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย

2. การวัดระดับการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. ประกอบด้วยคำถามจำนวน 36 ข้อ สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. ในจังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้มาตรวัดแบบประมาณโดยกำหนดประเภทกิจกรรม ซึ่งกำหนดค่าคะแนนจากคำตอบเป็น 4 คะแนน ดังนี้

ไม่ได้ดำเนินงาน	ให้ค่าคะแนน	0
หน่วยงานอื่นดำเนินงาน	ให้ค่าคะแนน	1
อบต. ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น	ให้ค่าคะแนน	2
อบต. ดำเนินงานเอง	ให้ค่าคะแนน	3

การแปลผลเพื่อวัดระดับการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุกระทำโดยการให้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยของแต่ละด้านเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับ โดยคำนวณช่วงคะแนนจากค่าพิสัย (Rank)

$$\text{ค่าพิสัย (Rank)} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

โดยผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งช่วงค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย

3. การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) คำนวณโดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์, 2540) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์เพื่อพิจารณาขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเข้าใกล้ 0 (ต่ำกว่า 0.30) มีความสัมพันธ์ระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเข้าใกล้ 0.5 (ต่ำกว่า 0.30-0.70) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเข้าใกล้ 0.7 ขึ้นไป มีความสัมพันธ์ระดับมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรในภาคสนามด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Sciences / For Windows) โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหาเป็นหลักจากประชากรตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. โดยใช้สถิติค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

4. การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา อันจะเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุต่อไป